

In zorginstelling De Vossenbergh krijgen de bewoners regelmatig een huisdier op bezoek. Het contact met dieren maakt gesprekken los, biedt troost en is een sterke vorm van reminiscentie. Vandaag is er bezoek van katten.

TEKST SIGRID STARREMANS | FOTO'S STICHTING ZORGDIER

STICHTING ZORGDIER ZORGT NU OOK VOOR KATTENBEZOEK

Lekker kroelen met katten

Stichting Zorgdier was altijd al bezig met honden die op bezoek kwamen bij cliënten in de ouderenzorg. Nu zijn daar katten bijgekomen. Het verschil tussen een hond en een kat? Jan van Summeren, voorzitter ZorgDier, legt het uit. Een hond heeft structuur nodig en kijkt voortdurend naar wat zijn baas doet. Een kat is zelfstandig en eigenwijs. Het is een circusedier dat zijn baas naar hem laat kijken. 'Een kat doet gewoon zijn ding', vervolgt Jan. 'Ziet hij een stukje papier op de grond dan maakt hij daarvan zijn eigen speelgoed. Hij verveelt zich nooit.'

Honden kun je goed trainen, kunstjes en vaardigheden aanleren. Altijd werd aangenomen, ook onder katten-experts, dat dat met katten niet mogelijk is. Een kat is een territoriumdier dat het niet leuk vindt om ergens naartoe te gaan. Of om iets buiten de deur te doen. Tenminste, dat werd altijd gedacht. De medewerkers van ZorgDier merken echter dat veel cliënten behoefte hebben aan contact met katten. 'De reden is simpel,' verklaart Jan. 'Veel mensen zijn opgegroeid met katten. Er zijn ook veel meer katten dan honden in Nederland.' De stichting startte daarom zelf een experiment om katten in te zetten als zorgdieren. Een primeur in Europa, volgens Jan. 'En zelfs wereldwijd.'

UNIEK PROJECT

Een vrijwilliger van ZorgDier schafte twee kittens aan die ze socialiseerde. Dat betekent dat de katten gewend moeten raken aan verschillende soorten situaties en mensen. Bij katten is het van belang dat ze van jongs af aan getraind worden. Bij honden kan dat ook op latere leeftijd nog. Na acht maanden nam de vrijwilliger er nog twee kittens bij. Jan: 'Als je de kat van jongs af aan leert dat zijn territorium heel groot kan zijn, dat hij overal mee naartoe mag en steeds aandacht krijgt onder wisselende omstandigheden, dan blijkt heel veel mogelijk. Bovendien kunnen katten, beter dan honden, tegen afwijkend gedrag. Is iemand bijvoorbeeld nerveus, dan reageert een hond daarop. Bij katten is dat niet het geval.' Het experiment met de katten loopt nog tot midden 2012, maar is nu al een groot succes. ZorgDier heeft op dit moment vier totaal verschillende katers die ingezet kunnen worden als zorgdier. En alle vier vinden ze het leuk, volgens Jan. 'Want geloof me, als een kat het niet leuk vindt, dan gaat hij echt niet mee.'

OP BEZOEK

Mevrouw Van Houten en mevrouw Bergmans, bewoners van woonzorgcentrum De Vossenbergh, zijn er helemaal

klaar voor. Met het kattenspeeltje al in de hand, een hengel met een pluus eraan, zitten ze aan tafel. Ook mevrouw Meijers en meneer Van Amelsvoord zijn erbij. Vol verwachting kijken ze naar de reismanden waarin twee katten geduldig hun beurt afwachten. Eerst wordt de bruingestreepte kater Chai op de grote tafel gezet. Hij heeft een tuigje om, begeleidster Maïke de Bont houdt hem aan de lijn. Enthousiast zwaaien de bewoners met hun hengels, rollen met balletjes over de tafel en proberen de kat naar zich toe te lokken: 'Hé, Chai kom eens hier.'

Chai wordt geaaid, geborsteld en soms even met een speeltje in zijn zij gepord. Hij vindt het allemaal prima. Maïke, die vier zorgkatten heeft, heeft hen goed gesocialiseerd. Maïke: 'Al vanaf toen ze jong waren, nam ik de kittens mee in de bus of de trein. Soms zet ik de muziek

wat harder of pak ik ze wat ruwer aan.' En glimlachend: 'Mijn katten zijn gewend aan verschillende situaties. Ze kunnen veel hebben.' Gebeuren er dan nooit ongelukjes? 'Als ze wat gestresst zijn, ben ik altijd in de buurt', antwoordt Maïke. 'Ze herstellen zich heel snel.'

Na een tijdje gaat Chai zelfs uitgestrekt op de tafel liggen, de poten relaxt langs de oren. 'Hij vindt het leuk om geaaid te worden', constateert mevrouw Van Houten met glimmende ogen. Vroeger had ze ook katten, vertelt ze later. 'Ze sliepen bij mijn zus op bed terwijl dat helemaal niet mocht.'

GROEPSACTIVITEIT EN INDIVIDUEEL

Het kattenbezoek in woonzorgcentrum De Vossenbergh (onderdeel van Stichting Maas-Duinen) in Kaatsheuvel wordt verzorgd door de Stichting ZorgDier Nederland. Dat is een organisatie die wekelijks (geplande)

'Het leuke van katten is dat je ze op de tafel kunt zetten'

bezoeken met dieren aan zorginstellingen aanbiedt. In De Vossenbergh is al van alles geweest: honden, cavia's, katten. Ook meneer Amelsvoord heeft eerder bezoek gehad van een zorgdier. Hij kan het zich nog goed herinneren. 'Er is hier een grote hond geweest. Daar mocht ik mee gaan wandelen.'

De bezoeken van ZorgDier aan De Vossenbergh waren aanvankelijk incidenteel. De ervaringen zijn echter zo positief, dat de dienst binnenkort structureel aangeboden wordt in het kader van het activiteitenprogramma. 'Ik zie de mensen echt opleven,'

vertelt verzorgende Anke Verwijmeren. 'Zo is mevrouw Van Houten altijd erg op zichzelf. Ze heeft weinig contact met anderen. Dat komt ook omdat ze wat doof is. Tijdens het bezoek van de katten maakt dat niet zoveel uit. Het is een groepsactiviteit, maar iedereen is er op zijn eigen manier mee bezig. En het leuke van katten is dat je ze op de tafel kunt zetten.' Ook meneer Van Amelsvoord geniet erg van het moment met de katten. Volgens Anke heeft hij behoefte aan een gestructureerd dagprogramma. 'Het is prachtig om te zien hoe relaxt hij is tijdens het bezoek van de katten.' Ook activiteitenbegeleider Conny Mutzers is enthousiast. Ze ziet de nieuwe activiteit als een goede aanvulling op het vraaggericht werken. 'Liefde en aandacht aan een dier geven, geeft veel mensen een gelukkig gevoel. Mensen hebben ook even iets anders om zich heen. De bezoeken worden erg gewaardeerd. Normaal wordt hier een Brabants kwartiertje gehanteerd bij het begin van een activiteit. Maar als de dieren op bezoek komen, zitten de mensen ruim op tijd klaar. Dat is zo mooi om te zien.'

De dieren kunnen zowel in groepsverband als individueel ingezet worden. Zo is er een hond die een terminale patiënt in De Vossenbergh bezoekt. Een vrouw die veel op bed ligt en wier echtgenoot onlangs is overleden, wordt ook bezocht. 'We hebben hier bijvoorbeeld ook een mevrouw die weinig met medecliënten spreekt', vervolgt Conny. 'Ze is soms neerslachtig, ze heeft veel mensen verloren in haar leven. Na het bezoek van een hond begon ze opeens een gesprek over het dier. We hadden voor de eerste keer contact met haar. Nou, als je op die manier een ingang vindt, dan is dat fantastisch.'

FINANCIERING EN EFFECTEN

Veel mensen zijn opgegroeid met dieren. De liefde van en voor het dier is onvoorwaardelijk. Een dier onthoudt geen slechte dingen van je, het contact is laagdrempelig. Volgens Jan van Summeren, voorzitter van ZorgDier, is er bovendien geen sterkere vorm van reminiscentie dan het contact met een dier. 'We hebben mensen bezocht die slecht prikkels kunnen verdragen of dementerend zijn. Door contact met een hond of kat

beginnen ze te praten over de dieren die ze zelf vroeger hebben gehad. Zo zijn ze toch even tien of twintig minuten in het hier en nu.'

Maar niet iedereen is gewend aan dieren. Sterker nog: sommige mensen houden er helemaal niet van. Zorgdieren kunnen dus niet voor iedereen ingezet worden. Jan erkent dat, maar voegt toe dat zelfs die groep soms overstag gaat. 'We hebben meegemaakt dat mensen die nooit iets met dieren hebben gehad toch bezoek wensen als ze zien hoe dat eraan toe gaat bij anderen.'

Wellicht dat veel zorginstellingen de inzet van zorgdieren wel zien zitten. Een minpunt is echter dat er geen vergoeding vanuit de AWBZ mogelijk is. Het inzetten van zorgdieren wordt door de zorgverzekering namelijk als een activiteit, en niet als therapie, gezien. Wil een zorginstelling de activiteit structureel inzetten, dan helpt ZorgDier echter met het werven van fondsen. Jan geeft aan dat de stichting goede contacten heeft met fondsen en weet waar instellingen het beste kunnen aankloppen om de financiering rond te krijgen.

‘Liefde en aandacht aan een dier geven, geeft veel mensen een gelukkig gevoel’

de tafel liggen, terwijl hij zich van drie kanten tegelijk laat aaien. Als Chui na een halfuurtje ook klaar is met zijn werk, komen de gesprekken aan tafel los. Of ze het bezoek van de katten op prijs stellen, wil de verslaggeefster weten. Mevrouw Van Houten: ‘Het is een leuk tijdverdrijf. Je moet de tijd hier toch doorkomen.’ Mevrouw Bergmans: ‘Wij worden zelf niet meer vertroeteld. Dan doen wij het maar met de kat.’ Allemaal zijn ze met katten opgegroeid, al zijn mevrouw Meijers en mevrouw Bergmans eigenlijk meer hondenmensen. ‘Maar katten vinden we ook leuk.’ Tijdens het gesprek komen ze allemaal tot de conclusie dat er nu wel heel anders omgegaan wordt met katten dan vroeger. Meneer Van Amelsvoord komt van een

boerderij. Ze hadden een hond en drie katten, die er speciaal waren om de muizen te vangen. Mevrouw Meijers: ‘En vroeger waren de katten altijd buiten. Nu zijn ze vaak binnen.’ De speciale speeltjes die op tafel lagen, waren er bovendien niet. Je deed het met een oude sok of een bolletje wol. En je sprak niet tegen de katten, zoals dat nu gebeurt. Mevrouw Van Houten: ‘Het was niet zo sentimenteel. Een kat was een kat en een hond was een hond.’

Chai en Chui zitten al die tijd in hun kooitje en geven geen kik. Toch vindt Maike het op een gegeven moment tijd om te gaan. ‘Ze zijn moe. Voor de katten is zo’n sessie ook intensief. Ze pikken veel op van de mensen.’ ■

Bovendien zijn de medewerkers van de stichting bezig om het inzetten van zorgdieren (ook) als therapie erkend te krijgen. Binnenkort start, in samenwerking met ZorgDier, een onderzoek naar de financiële voordelen. ‘Het contact met dieren is niet alleen maar leuk, het levert ook wat op’, verklaart Jan. ‘Het is bekend dat mensen er rustiger van worden. Ook zijn er bijvoorbeeld aanwijzingen dat psychiatrische patiënten minder psychoses hebben en cliënten makkelijker aan andere interventies deelnemen. Dat zou ertoe kunnen leiden dat er minder medicatie en minder inzet van personeel nodig is in de instelling.’

OUDE SOK

Intussen zit de taak van Chai erop. Hij wordt weer in zijn reismand geplaatst. Maike zet Chui op tafel, een trotse, statige Abessijnse kater. Mevrouw Bergmans lokt hem met een kattensnoepje naar zich toe. Als hij het lekkers wil pakken, schuift ze het brokje snel naar een andere plek op de tafel. Maike: ‘Jullie plagen hem een beetje.’ Chui kan het blijkbaar hebben, ook hij gaat languit in het midden van

HOE WERKT ZORGDIER?

Honden, katten en cavia's. Vrijwilligers, die opgeleid worden door ZorgDier, brengen structurele bezoeken met dieren aan cliënten in zorginstellingen. Bijvoorbeeld aan (dementerende) ouderen, psychiatrische patiënten of mensen met een verstandelijke beperking.

ZorgDier is opgericht in 2003 en is een kennis- en projectorganisatie. Vrijwilligers en professionals werken samen om zo veel mogelijk mensen in kwetsbare posities de voordelen van contact met huisdieren te laten ervaren. De stichting werkt nauw samen met (internationale) organisaties, wetenschappers en zorgexperts.

Vrijwilligers

Kiest een zorginstelling ervoor om een project te starten, dan zorgt ZorgDier voor de werving van vrijwilligers met huisdieren in de buurt. Eisen voor de dieren zijn, onder andere, dat ze gesocialiseerd zijn, niet snel schrikken, gezond en niet te oud zijn en het leuk vinden om in contact te komen met mensen. Tijdens een intake wordt bekeken of het huisdier geschikt is. Vervolgens volgen de geselecteerde vrijwilligers, zonder hun dier, een driedaagse cursus. Ze krijgen, onder andere, les over de interactie tussen mens en dier, leren stresssignalen van het dier herkennen en om te gaan met hun huisdier in de zorginstelling, waar bepaalde regels gelden en zich verschillende situaties kunnen voordoen. Stel dat in een zorginstelling een aantal cliënten met afwijkend gedrag op het dier afkomt, dan moet de begeleider in staat zijn om zijn dier te beschermen en in veiligheid te brengen. En eigenlijk moet de begeleider de situatie al van tevoren zien aankomen. Na de cursus volgt een evaluatie en een examen.

Voor meer informatie, kijk op www.zorgdier.nl.